

2020 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LV): Aici sunt dragoni? - Sic transit Gloria mundi? - Vlad Țepeș și „Codicele Altenberger”! – papa și antipopii? - Magnum schisma occidentale!

2020
Anul omagial
al
pastoratiei
părinților și copiilor
1431, Sighișoara (?)
1476

Vlad Țepeș
Tablou la Viena
Miorița
Lui legea că
i-o făcea

Sic transit Gloria mundi!
Astfel trece gloria
lumească?
Dosarele
patrimoniului (LV)

O apropiere ...
legitimă, ...
și inevitabilă!

HC SVNT DRACONES?
Ordinul
Dragonului

Stema
Sibiului

Ori să-l puște, ori să-l taie
Ori să-l puie-ntru fărtaie
Ori să-l taie, ori să-l puște

Ori să-l
puie-ntr-o
țepușe

Cugetarea “Sic transit Gloria mundi” - “Astfel trece gloria lumească!”, a fost pentru prima dată enunțată la alegerea unui papă (în 1409), în contextul marii schisme occidentale - “Magnum schisma occidentale”. La scindarea Bisericii Catolice (1378 – 1417), două persoane au susținut simultan că fiecare este papă, excomunicându-se unul pe altul. Istoria deceniilor de luptă, între partizanii întoarcerii papalității la Roma și a celor care militau pentru a păstra papalitatea la Avignon (aceștia acuzați de corupție), a condus la crize diplomatice și o ură fanatică între părți. Prin Consiliul de la Constanța (1414) s-a reușit aplanarea conflictului, fiind recunoscută linia papei romane și solicitanții papali alternanți, ca “antipopi” (în latină “antipapa”).

Prezentarea lucrării “Codicele Altenberger” nu a fost întâmplătoare, cartea groasă, cu scoarțe de piele roșie și încuieri de fier, având file de pergament scrise cu litere gotice, cu decorații de figuri și flori colorate și aurite, deținând multe secrete, încă nedesluite de cercetători. Însemnarea în latină, de pe ultima filă – „Astă scriere a pus-o să se facă magistrul Toma Altenberger, primar al orașului, jude crăiesc și cămăraș al cetății Sibiului, în anul 1481, al douălea an de când este el primar” – l-a determinat pe autorul lucrării - Radu Constantinescu - să prezinte modul cum a fost descoperit „Codicele”. În 1782, istoricul sibian Johann Seivert (1735-1785) îl descoperă într-o ladă de arhivă din primăria Sibiului, considerând că „are de a face cu un exemplar al codului adoptat”, de orașul Nürnberg. Abia în 1894, istoricul arhivist, juristul german Ludwig

von Rockinger (1824-1914) elucidează misterul: „**codul lui Altenberger exista deja în 1481, (...)** cu trei ani înainte de editarea legilor Nürnbergului”.

Autorul își prezintă cercetările și concluziile: «Cartea, care de la 1481 la 1787 s-a aflat necurmat în proprietatea municipalității sibiene, a aparținut, mai înainte vreme, altcuiva, așa cum indică o însemnare, alcătuită în minuscula gotică cursivă a primei jumătăți a secolului al XV-lea, pe partea interioară a copertii superioare originale. În sfârșit, pe partea lăuntrică a copertii de la urmă, găsim data de 1 martie în latinește (incursio Marcii), anul 1453 al erei creștine și 6916 al erei bizantine,...». Constatarea făcută de autor îl îndreptățește să considere că acest cod de legi sibiene a fost cunoscut și de domnitorul român Vlad Țepeș: «O apropiere între cartea judeului Altenberger și strașnicul său contemporan valah este așadar nu numai legitimă, ci și inevitabilă. (...) Avem astfel destule îndreptățiri să presupunem că **Țepeș ar fi avut cunoștință de aceste legi sibiene, cu atât mai virtuos cu cât pamfletele răspândite de sași pe socoteala sa**, în vremea cât voievodul se afla la Visegrad și Pesta (1462-1474), pomenesc mai ales de pricinile lui cu sașii pe tărîmul dreptului comercial și teritorial. (...) Lucrul este de o covârșitoare însemnătate, încrucit el disculpă integral pe Țepeș Vodă de nedreptele acuzații ce apasă asupra-i de atâtea veacuri». Istoria celor trei scurte domnii ale lui Vlad Țepeș este publică și cunoscută, legenda împletindu-se cu fapte reale. Toți domnitorii români aveau misiuni, extrem de dificile, pentru a-și păstra scaunul trebuind să dea dovadă de multe calități, inclusiv de diplomatie și o bună cunoaștere a legilor locale. Vlad Țepeș văr prin alianță cu regele Ungariei - Matei Corvinul - a depins de ajutorul acestuia, influența negustorilor sași din sudul Transilvaniei fiind hotărâtoare.

Istoria nu surprinde rolul memoriului, întocmit de preotul paroh al Bisericii Negre, Johann Reudel (de la care a rămas cristelnița din bronz în stil gotic – 1472); prin acest memoriu se solicita regelui supunerea înaltului refugiat la o anchetă, expunând toate cazurile în care Țepeș „ar fi abuzat de drepturile sale de arbitru judiciar, pronunțînd sentințe excesive. Preotul paroh Reudel dorea astfel să «nu lase în libertate un martor incomod al propriilor sale tratative cu turcii ... Sigur rămâne faptul că textul acestui adevărat pamflet a fost redactat, într-o primă formă, în 1459 ...”. Ultimele adaosuri privesc arestarea de la Piatra Craiului și, în unele broșuri, detalii asupra tezaurului îngropat la Poienari și măsurilor fiscale din ultimii ani de domnie, ori anecdote despre pățaniile feluriților monahi cu vodă ... De vorba și pana lui Johann Reudel au atârnat însă nu numai faima – din timpul vieții și de după moarte – a lui Vlad vodă Țepeș, ci și dreptatea, așa cum era ea împărțită în tribunalele săsești ale vremii sale. Aceasta întrucât Reudel a fost, între anii 1453 și 1467, principalul consilier juridic al comunității săsești, inclusiv în Sibiul judeului Altenberger - vechiul său coleg de la Facultatea de Drept din Viena. Și tot Reudel a fost atunci reprezentantul oficial al întregii obști germane din Transilvania în tratativele purtate cu autoritățile ungurești, românești și secuiești, dinlăuntrul și din afara Ardealului. (...) Primul conflict dintre Reudel și Țepeș se petrecuse deja la 1456, pe tărîmul relațiilor comerciale (...) Prilejul fusese dat de o veche datorie pendinte a Brașovului față de Țara Românească, anume 4000 de aspri impuși ca preț al păcii de Vladislav al II-lea în 1452, pentru niște turme de porci confiscate de la „sărăcii” munteni (negustori en detail) de către sași. (...) Între timp, datoria Brașovului ajunsese la 15500 de florini, după un război vama ce

ținea de trei ani (1453-1456), așa că Vlad vodă, înscăunat abia de patru luni, n-avea decît să smulgă restanța cu arma, ori s-o ierte».

În lucrare se face o trecere în revistă probele judiciare obișnuite: apa, fierul roșu înroșit și butoiul, făcându-se o confuzie în întreaga epocă, între probă și pedeapsă. Conform codicelui, falsificatorii de bani erau pedepsiți cu tăierea mîinii. Pentru tâlhărie și furt, pedeapsa era spânzurătoarea și tragerea pe roată (dacă era nobil era decapitat). Codul Altenberger prezintă tragerea în țeapă pentru pruncucidere, otrăvire și vrăjitorie (inclusiv complicii fiind trași în țeapă). Radu Constantinescu descrie practicarea pedepsei cu tragerea în țeapă: «Că tragerea în țeapă era practică la noi de multă vreme este un lucru sigur, dovadă ceea ce se spune într-o variantă mai puțin cunoscută a „Mioriței”, și anume: „*Lui legea că i-o făcea/ Ori să-l puște, ori să-l taie/ Ori să-l puie-ntru fărtaie/ Ori să-l taie, ori să-l puște/ Ori să-l puie-ntr-o țepușe*”. (...) El pare astfel să fie contemporan codului lui Altenberger (1453) (...) care o prevedea pentru furtul calificat. O vom regăsi necurmat pînă la 1813-1814. Că în Transilvania tragerea în țeapă era ceva obișnuit, o arată faptul că în 1479 papa ierta vina preotului catolic din Dupuș care, călcînd statutul cinului său, trăsese în țeapă, „potrivit obiceiului locului” (**juxta morem patriae**) pe un român „eretic” din comitatul Sibiului. Orașele primiseră și ele, prin hotărâre crăiască, (...) dreptul de a proceda și ele la execuții similare, mai întîi **Clujul** (1391-1406), apoi **Biertanul** (1418), Jidvei și Bălcaciul – dăruite la 1475 lui Țepeș vodă (...) **Agnita și Șeica** (1466) și, în sfîrșit, **Sibiul judeului Altenberger** (1469).

Chiar și în 1719 se mai trăgeau români în țeapă ...».

În evul mediu timpuriu au început să apară hărțile, zonele necunoscute (neexplorate) și periculoase fiind marcate cu dragoni sau creaturi mitologice. Un exemplu este Globul Hunt-Lenox (c.1503-07) singura hartă care a supraviețuit, și unde apare textul “**HC SVNT DRACONES**” - “**Aici sunt dragoni**”. Se știe că **Vlad Dracul** a fost primit în Ordinul Dragonului, iar fiul său i-a călcat pe urme. Vlad, supranumit “**Țepeș**” va fi și el înnobilit în acest ordin, la Nürnberg (1431). Cine ar fi putut să prevadă că gloria domnitorului român, va dăinui peste secole, grație unor memorii măsluite?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-dosarele-patrimoniului-lv-aici-sunt-dragoni-sic-transit-gloria-mundi-vlad-tepes-si-codicele-altenberger-papa-si-antipopii-magnum-schisma-occidentale-152487.html>

În: Tribuna, 11 iunie 2020